

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 12 a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Multămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Literatura și politica

A judeca drept însemnează a distinge lucrurile între ele după valoarea și rostul lor. Cine nu-i în stare să judece drept, senin, cuminte, sau cine nu vrea să judece astfel, un om ca acela va provoca întotdeauna cele mai regretabile confuziuni prin vorbele și scrisese sale.

Colaboratorii „Tribunei“, cari pentru prima oară în viața noastră publică au amestecat literatura cu politica, au dat dovadă fie de nepriceperea, fie de reaua credință a judecării lor. Nepricepuții pot să fie aduși pe calea drepte priceperi. Oamenii de reacredință în presă trebuie opriți din calea lor și puși la locul ce li se cuvine.

A hrăni mintea și sufletul unui popor cu tot felul de confuziuni, prezentate adeseori în cel mai seducător stil poetic, este a face abuz de chemarea și de puterea presei. Când un ziar procedează în acest fel, opinia publică trebuie lămurită din vreme asupra cursei ce i se pregătește, iar datoria de a interveni se impune tuturor ziarelor serioase și oneste.

Iată explicația fenomenului îmbucurător, că toate ziarele noastre, cu destulă autoritate, s'au unit pentru demascarea și combaterea campaniei de confuziuni a „Tribunei“ pe chestia literaturii și a politicii.

Din nenorocire, unii dintre tinerii noștri scriitori nu-și dau seama nici acuma, după atâtea polemici prin presă, că între literatură și politică trebuie să existe cu totul alte raporturi decât acele pe care

dânșii le practică și ar dori să-le sancționeze prin „Tribuna“.

Coborându-se din sferele senine ale inspirației și creației literare, acești scriitori s'au crezut chemați — poate și predestinați — a se improviza în judecatorii oamenilor noștri politici și în reformatorii vieții noastre publice. Dacă dânșii ar fi venit în fața comitetului central, în fața partidului național, în fața obștei, c'un program de idei politice nou — n'am fi avut nimic de zis, ba ne-am fi bucurat și i-am fi felicitat că sunt în stare a se distinge și pe terenul politic. Dar nu. Idei politice nou, planuri și programe politice înzadar am căuta în toate articolele de „primenire“ ale acestor scriitori și ale tovarășilor din preajma societății în comandită a „Tribunei“.

Numai cu ajutorul imaginației poetice, numai cu aripele fantaziei îndrăznețe, numai cu vorbe frumos aduse din condei și cu povești menite a încondeia pe alții, — acești simpatici scriitori și-au făcut iluzia, că ar reprezenta un curent nou în viața noastră publică.

Precum era firesc, iluzia n-a putut amăgi și mințile nepoetice ale cetitorilor. Aceștia, oameni mai prozaici, mai practici, înțeleg să primească dela scriitori poezii, nuvele, drame, romane și dacă vreți chiar povești, numai să fie scrise cu gândul bun al artistului sincer. Cât despre politică, pentru aceasta cetitorii se adresează scriitorilor și oamenilor politici. Așa se petrec lucrurile în orice mediu cultural matur și noi am trecut, slava Domnului, de fericita epocă a copilăriei culturale.

Nimenea dintre cetitorii români n-a așteptat dela un Aurel C. Popovici ori Al. Vaida Voevod ori Iuliu Maniu poezii sau nuvele splendide, dar nici n-a cerut unui O. Goga sau I. Agârbiceanu să ne dea cugetări, îndrumări, studii ori fapte politice. Suntem de felul nostru oameni rezonabili, noi românii aceștia din Ardeal și Ungaria, de și uneori cutare poet de-ai noștri ne poate socoti drept cine știe ce „măgari“ pascători pe Vezuviul aprinsei sale patimi sau fantazii...

Ceea ce așteaptă obștea noastră dela scriitorii ei de talent, este să cultive, să îmbogățească, să înalțe literatura și cultura neamului, însuflețindu-l pentru idealurile sale naționale, limpezindu-l sufletește, întărindu-l moralicește. Mai poate aștepta obștea română, cu drept cuvânt, să vadă pe scriitorii noștri la muncă și la ispravă în sânul și chiar în fruntea societăților pentru literatură, cultura și teatrul românesc ori în domeniul științelor naționale ori pe terenul școlii și bisericii noastre.

Binecuvântata viață a unui Andreiu Mureșianu, George Barițiu, Augustin Bunea sau activitatea admirabilă a unui Andreiu Bârseanu, care ar trebui să fie pilda vie pentru tinerii noștri scriitori, — s'ar cuveni să atragă mai mult luarea aminte și simpatiile poezilor, nuvelistilor, istoricilor noiei generații — decât politica pusă sub conducerea gazetărească a unui Sever Bocu sau Ilarie Chendi!

Pe terenul literar și cultural, scriitorii noștri își pot păstra perfecta lor independență față de oricare autoritate sau gru-

Teatrul și biserica

de dr. Miron E. Cristea
episcopul Caransebeșului

Intre așezămintele de cultură ale unui popor care voiește a-și asigura viitorul, teatrul național trebuie să ocupe loc de frunte, căci dacă-i bine condus teatrul, poate să devină, o școală din cele mai însemnate pentru creșterea și entuziasmarea masselor mari ale poporului,

o școală, care peste tot ne nobilitează ca oameni;

o școală, care ne reamintește și prezintă faptele glorioase ale strămoșilor, înălțându-se astfel conștiința și mândria națională și oțelindu-ne vărțile cetățenești cu toate ramificațiunile iubirei de patrie și de neam;

o școală, care mai presus de toate contribuie la formarea caracterelor, fără de cari nici un popor nu poate ajunge la creangă verde;

o școală, care ne înfățișează viața idilică a poporului cu toate neîntrecutele noastre obiceiuri, datini și cu manifestațiunile ei caracteristice.

Teatrul trebuie să mai cultive muzica, cântările și dansurile cele originale ale poporului, cari sunt comori de cele mai de preț ale românului. Și am face o greșală de neiertat, dacă n'am fixa și n'am cultiva și dacă am lăsa să piară aceste însușiri admirabile ale poporului dela țară, pe cari viața modernă din zilele noastre tot mai tare le surghiunește din satele noastre odinioară atât de pline de farmec, de poezie și de viață idilică.

Să nu vi-se pară curios, domnilor și doamnelor, faptul, că un preot, ba chiar un arhieru vorbește despre lucruri, pe cari mulți le țin atât de profane sau lumești: despre teatru, cântări, dansuri sau jocuri. Doară Sfântul Ioan gură de aur altfel de om a fost, și totuș mai ales în tinerețe — voind a cunoaște toate sbuciumările sufletesti ale societății de pe atunci — s'a interesat, ba a cercetat și el teatrul dela Atena.

Eu zic, onorată adunare generală, că și un preot și un arhieru chiar, se poate interesa și poate vorbi, despre toate trebuințele unui popor, al cărui conducător a devenit din mila lui D-zeu. Atárnă numai ce vorbește și cum?

Mulți din d-voastră veți fi surprinși, dacă vă voiu descoperi adevărul istoric, că dansurile, jocurile și teatrul au izvorit din religia popoarelor.

Au existat în trecut popoare, ce-i drept ne creștine, și mai există și azi, la cari dansurile nu sunt altceva, decât *acțiuni rituale, religioase de preamărire a zeilor, sau de mulțumită și cerere.*

În această privință se pot înșira sute și mii de exemple. Dar ajung și numai unele.

Grecii vechi d. e. aveau multe jocuri religioase.

În *Delos* jucau junii la sunet de flaute și citeră în jurul jertfelor, ce se aduceau. Mai ales pe insula *Creta* erau în uz dansurile religioase, numite *păane* însoțite de cântări. Jucau în semn de mulțumită sau bucurie pentru scăparea de vr'un năcaz sau suferință. *Prosodion* sau *enophion* era un alt joc ritual, de procesiune, când mergeau ia

vr'un altar, la vr'un templu, sau cu care înconjurau templele.

Procesiunile religioase din zilele noastre d. e. din România și din țările catolice, în frunte cu preoțimea, cu episcopii și cu icoane făcătoare de minuni, sunt rămășițele unor asemenea procesiuni cu jocuri rituale păgâne.

Chiar și grecii de azi au o sărbare poporală, Panigyri, la care poporul — țărani și țărance — joacă și cântă (tragoudia) în progadia bisericilor în cinstea maicei Domnului sau a unui sfânt.

Și în eparhia mea, la Lugoj, pe la rugă sau hram, adecă la sf. Măria mare, joacă poporul adunat din tot jurul în curtea bisericii. Cel mai mare preot — protopopul — fie și de 80 ani, începe hora cu cea dintâiu femeie din parohie.

Danțurile religioase, ce compuneau în vechime cultul păgân al poporului german din Saxonia, Turingia și al Francilor, au trecut și în viața religioasă creștină a poporului german. Mai ales jucau în noaptea Crăciunului în progadia bisericilor. Apostolul nemților, *Bonifacius*, a pășit împotriva lor (743).

În ținutul râurilor Rhin și Mosel erau foarte lățite jocurile ss. Veit și Ioan Bot. Focul Sânzienilor, în jurul căruia jucau, e și azi un us lățit la unii germani și slavi. L-am văzut astăvară în Istria. Irodiada încă cu jocul a câștigat capul sf. Ioan Botezătorul.

Jucau și preoții. Episcopul Burchard din Worms a dat (1024) circulare de oprire. Totuși s'au susținut și până în veacul 17. Iesuitul Menetrier

pare politică. Ne grăbim cu toții a le arunca lauri și a-i acoperi de flori, precum am făcut în trecutul recent; însă vom păstra ascultarea noastră politică pe seama bărbaților pregătiți să ne conducă politicește gata întotdeauna să lupte și să se jertfească pentru interesele vieții noastre publice.

Dar ni-s'ar putea face obiecțiunea, că pot să existe talente și energii politice chiar printre scriitori. Desigur. N-am tăgăduit niciodată această posibilitate fericită. Numai cât regretăm că astfel de talente și literare și politice se lasă prea mult așteptate, în actuala noastră viață politică...

Ei bine, dar unii scriitori, foarte încrezători în propriile lor forțe și n' steaua lor, se pot crede chemați a face și politică. Dacă n'au vreme și gust de fapte ori studii politice în delung chibzuite, vor face politică militantă, prin gazete. E dreptul lor cetățenesc și gazetăresc. Cine l-ar contesta?

Suntem de acord și n' această privință. Dar un lucru trebuie să-l admită, fără nici o discuție, scriitorii noștri cari doresc să facă politică militantă. Asemenea tuturor muritorilor, vor avea să se supună și dânsii organizației politice a neamului lor, dacă vor să servească politicește interesele lui naționale. Prin urmare, disciplina de partid, respectul pentru autoritățile acestui partid și convenita pricepere pentru necesitățile supreme ale vieții politice, — toate aceste condițiuni se impun și scriitorilor cari țin să aibă cuvânt în politică.

La noi, din fericire, există un singur partid politic, *partidul național*. Scriitorii, cari doresc să facă politică, sunt datori a se supune autorităților legale ale acestui partid, în orice împrejurări. Altminteri, dânsii se fac politicește vinovați de cel mai greu păcat față de interesele naționale și opinia publică trebuie să-i condamne cu asprimea cuvenită, ca pe niște elemente anarchice, rebele, primejdioase.

Corruption and Reform in Hungary A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

18 Iulie.

George Szmrecsány, zice în cursul vorbirii sale, că ceea ce s'a întâmplat în comitatul Trencsén, e caracteristic pentru alegeri luate în ansamblu. Acolo alegerile n'au numai importanță locală; căci păreri politice, cari emanează de acolo dau mărșruta pentru toată Ungaria de Nord.... care învață că abuzurile electorale nu numai pot fi comise nepedepsit, dar pe deasupra sunt și remunerate. Asta a fost cazul cu alegerile lui Bánffy-Jeszenszky din 1896. Spre pildă în Csacza, președintele alegerii declară în ziua votării, că sunt înștiințați 2 candidați; pe unul îl cunoaște personal, pe celălalt nu, și de oarece identitatea persoanei celui de-al doilea nu e dovedită, respinge candidatura și declară alegerea celui alt cu voturi unanime.

Alegerile de atunci ale lui Bánffy-Jeszenszky au fost tipice și pentru acestea mai recente.

(Ioan Richter. — Ți-ai avut partea în ele).

Pe vremea aceea puteam să fiu numai un simplu spectator; dar întrerupătorul a agitat pentru partidul popular. Sunt vesel că nu-l mai văd în acest partid.

Prefectul Szalavszky, care a pregătit toate abuzurile acestea dimpreună cu ministrul de interne, Desideriu Perczel, a fost distins atunci cu ordul S. Ștefan și titlul de consilier intim. Micii pungași is lăsați la o parte. Marea majoritate a celor 327 deputați s'a spart după un an. Acuma jocul se repetă. Imediat după denumirea lui Alexandru Jeszenszky de subsecretar de stat și a lui Szalavszky de prefect iarăși, a comitatului Trencsén, li s'a dat a înțelege deputaților comitatului Trencsén, — din partea oficialilor comitatensi și a administrației, — că n'aveau ce mai căuta în acest comitat și că n'ar fi aleși. Partidul muncii naționale a fost organizat în fiecare cerc din partea oficialilor, și provocarea de-a se înrola sub steagul celui partid, a fost semnată de fapt de președintele tribunalului și 5 judecători cu toată această lucră e nelegal....

Vorbitorul a fost înaintat deja în martie 21 interpeleție despre abuzurile, la care a fost expus ca membru al partidului popular. Sistemul introdus la țară de Desideriu Perczel și partidul liberal, a renăscut.

D. Perczel. Nu e adevărat. Insuși onorabilul domn deputat a arătat mult zel în 1905 pentru partidul liberal.

Ioan Hoek. A trebuit, căci a fost pretore.

Szmrecsányi continuând, recunoaște, că în 1905

a fost ales ca liberal. Dar partidul muncii naționale a refuzat numele de partid liberal. Rezistența națională (1905—6) și proba de foc a alegerilor din urmă au nimicuit cele din urmă rămășițe ale aderării sale la acel partid... Se plânse, că dr. Kuthy, judele, contra căruia a cerut cercetare judecătorească, a fost promovată din partea ministrului de justiție înaintea celor alți 54 de juzi... Președinții din multe cercuri ale Ungariei de Nord au făcut slujbă de călău; s'au angajat anume să falsifice rezultatul alegerii.

Mai de mult era obiceiul să se numească de președinți de alegere oameni vrednici și onorabili; dar acuma, — unde reclama lipsa, au fost niște desperați politici, cari direct făceau prostiile cele mai mari.

După o pauză oarecare, președintele îndrumă pe Szmrecsányi în chip demn la ordine, pentru că a folosit cuvântul „mișei” pentru zugrăvirea unor persoane absente; și Szmrecsányi supunându-se ordinului lui, pretinde, că n'a avut nici un gând de a aduce numele prefectului Szalavszky în legătură cu grupul mai mărunț, la care s'a referit. Apoi încep să zugrăvească alegerea din Csacza, la care s'a folosit un metod de întindere nou. Poliția de frontieră, deghizată în haine țărănești, avea să facă slujba de detectivi și prigonitori, să culegă notițe pentru eventualele petiții viitoare, să provoace în adunări turburări, ca să deie anză la impuneri de multe sau arestarea alegătorilor opoziției.

(Va urma).

Românca ca păstrătoare a graiului românesc

Istoria ne stă mărturie, că la toate popoarele, femeia a fost aceea care le-a păstrat graiul, legea, moravurile și datinile.

De vom cerceta și istoria noastră a românilor, ne vom încredința despre temeinicia acestui adevăr neclintit.

Românca noastră, ne-a păstrat până acum însușirile deosebite ale neamului, față de ale altor neamuri, precum: graiul, legea, moravurile și datinile. Ea prin firea ei conservatoare, nu ne-a lăsat să perim ca neam. Să-i fie deci spre cinste, laudă și mândrie acest conservatism, care în alte privințe, ar fi poate vătămător!

De aceste gânduri învie mintea neîncetat bătută, când se apropie un nou an școlar și fetele neamului nostru, sunt date la școli străine.

istorisește, că (1682) a văzut în unele biserici fețe bisericesti și copiii din cor, jucând prinși de mână și cântând cântări de mulțămire, pline de evlavie.

Jocuri religioase au avut și romanii. Dela ei au trecut și la noi. Junii din jurul Sibiului joacă călușerul și hătuta etc., tocmă la sărbătorile Crăciunului și Anului nou etc. Dovadă, că proveniența lor e religioasă.

În biserica „Maicei încoronate” din Neapole e o icoană pictată de Giotto (1276—1336), care prezintă o nuntă. Preotul cunună și nuntași joacă hora, ținându-se de mâni. Și în biserica noastră tot la nuntă — prinzându-se de mâni preotul, mirii și nașii — într'un fel de horă lină — încunjură iconostasul cel mic, cântându-se „Isaia dântăuște”.

Vestitul vizitator al muntelui Athos Didron spune că în „Ermyneia tys zografykys” (pag. 327 trad. Godeh. Schäfer Trier 1855): „In biserica grecească dansul e o parte întregitoare a serviciului divin... In biserica din Eleusis — zice — am văzut la botezul unui copil pe preotul, pe nași și pe invitați, jucând în jurul baptisteriului (cristelniței). In Atena am văzut pe nuntași și pe preoții slujitori, jucând în biserică”. Iconografia bizantină, ilustrând fraza psalmistului „toată suflarea să laude pe Domnul”, zugrăvește între toate ființele lumii și pe unii jucând, așa aun june joacă cu o jună și un moș cu nepotul și nepoata sa”, chiar și frunza pomilor saltă tremurând (p. 239).

Aceeși origine religioasă o are și teatrul.

Mulți scriitori ne spun, că „la greci drama s'a născut din cultul grecesc”.

Iară la popoarele creștine primele începuturi de teatru au fost copiii cu steaua și cu cei trei crai delă răsărit.

După aceste reprezentații primitive au urmat vestitele producțiuni teatrale religioase, numite misterii. Fiind compuse din elemente curat religioase se jucau în biserică; apoi vărându-se în ele și elemente lumești preoții le-au scos din biserică și s'au continuat în progădii, de unde iarăși au fost scoase în măsură, în care s'au sporit în ele elemente lumești.

Astăzi atât dansurile, cât și teatrul au devenit lucruri aproape exclusiv de distracție lumești.

Să fiu, onorată adunare generală, bine înțeles! Am făcut această reprivire istorică, nu că doară ași dori să se reintroducă în viața religioasă jocul și teatrul, sau că ași voi să scuz pe unii preoți tineri, cari joacă când n'ar trebui, ci numai ca să arăt proveniența religioasă a acestor lucruri, ajungând la concluzia: că, precum persoanele, așa și instituțiile nu-i iertat să-și renege trecutul. Deci și teatrul național al poporului nostru cu toate apartinențele lui — ținând cont de originea sa religioasă — să caute a se feri de ori ce exagerări și de degenerare; și să se desvolte în cadrele unei educațiuni pururea morale a poporului.

Atunci teatrul nostru — când vom fi fericiți a-l avea — va deveni o instituție de mare folos. Ceea ce nu poate face biserica, școala și celelalte

așezăminte de cultură, va suplini teatrul, ca astfel cultura poporului să fie deplină fără lacune, și atunci în mod armonic se vor cultiva toate facultățile și însușirile cele frumoase, cari formează ființa noastră etnică de români.

Așa dorește biserica să devie teatrul nostru național și în această direcțiune să se desvolte și pregătirile, ce premerg înființării.

Ne-am întrunit la o serbare culturală jubilară a „Asociațiunii” aici în Blaj. Ca să se ridice splendoarea ei, „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român” încă ni s'a atașat.

Cu adevărat pentru prăsnuirea jubileului de 50 de ani de existență a „Asociațiunii”, nu se putea statori alt loc mai potrivit, decât Blajul. Căci dacă Asociațiunea s'a plămuit la 1861 în Sibiu, centrul bisericii ortodoxe române, sub conducerea lui Șaguna, încunjurat de fiii ambelor biserici, românești, înfrățiți sub steagul culturii naționale era lucrul cel mai firesc, ca după 50 de ani să serbăm amintirea nemuritorilor întemeietori în cadrele mărite ale unei munci de 5 decenii aici, în Blaj, centrul mitropoliei gr-cat. române, în acest focal de cultură românească, plin de nepeșitoare tradiții pentru luminarea neamului întreg și de pretutindenea.

Până la înființarea „Asociațiunii” erau bisericile române, ici-colea și ziaristica, singurii îndrumători ai culturii poporului; iar în curs de 50 de ani a desvoltat și „Asociațiunea” și „Societatea pentru fond pe teatru român” însemnată

Acolo ele vor fi îndemnate să desprețuiască dulcele grai românesc, silite fiind să învețe un grai străin, vorbit numai între cele 4 unghiuri ale țării. Și li-se va umplea mintea cu gândiri înjositoare, că adică neamul românesc n'ar fi neam ales, pe când neamul stăpânitorilor, cel mai deosebit dintre cele alese. Vor fi sfătuite cu momeală, ba chiar batjocurite, ca, legea lor creștinească cea străbună, nefiind destul de bună, să caute s'o urmeze în viitor pe cea predată acolo. Vor fi îndemnate să se lapede de moravurile și datinile bune și frumoase românești, îmbrățișând cele arătate acolo. Așa că româncea noastră intrată în școală, grăind românește, rugându-se românește, urmând moravurile și datinile românești, va ieși după un an cu totul schimbată. Va vorbi un fel de grai amestecat; nu va crede nici în biserica noastră, nici în a dascălilor ei, va începe să-și bată joc de moravurile și datinile românești, în care a crescut.

În loc de o româncă luminată, vom avea o corcitură.

Din nenorocire, astfel de păpușe, găsim foarte multe în Bănatul nostru, din pricina, că, cu părere de rău și spre rușinea noastră, trebuie s'o mărturisim, n'avem până acum nici o școală civilă românească de fete.

Și ca o pildă vie, despre adevărul ne-strămutat, a celor spuse mai sus, să vă servească următoarele:

Aici în Oravița, ne-a învrednicit cineva, dacă învrednicire se poate numi așa o belea, cu o mănăstire de maice catolice. Mulți părinți de români, își dau fetele la școala acestei mănăstiri.

Ce se întâmplă? Românele noastre, în loc să învețe acolo și în graiul românesc, dacă nu numai în graiul românesc, li-se predă toate studiile într'un grai străin, nu ne pasă în care, câtă vreme nu e românesc. Apoi sunt oprite să vie la școală cu vr'o carte de rugăciuni românească, și sunt îndemnate să meargă zilnic cu celelalte școlărițe la biserica catolică, care este la vr'o câți-va pași de școală, iar la biserica românească, numai foarte rar, la

sărbători mari. Ba nu numai atâta, dar la festivități naționale, sunt silite să pună cocarde tricolor maghiar.

Ce urmează de aici? Orice bun român poate ghici, fără să-i mai tâlmăcesc eu.

Iată așadar cum româncea noastră din părțile acestea, e pusă la 2 cotituri. De vrea să rămână româncă, trebuie să se lupte din răsputeri, ca să scape de o mulțime de ademeniri, iar de se înstrăinează, îi este ușor calea deschisă spre luminare greșită.

Dar nu e prea târziu. Răul se mai poate îndrepta. Dacă n'avem tocmai în neajlocită apropiere, o școală civilă de fete, avem însă nu departe, la Arad. Toți românii iubitori de neam și de păstrarea lui, să-și ia o hotărâre înălțătoare și câtă vreme nu se va schimba felul de creștere și de învățământ în acea mănăstire, cuib de desnaționalizare, să-și ducă fetele la Arad, în școala de fete civilă românească, acolo și numai acolo, să-și trimită ei viitoarele iname ale neamului nostru, deocamdată, fiindcă cea din Lugoj trebuie să fie odată întregită.

Româncea ne-a păstrat graiul, cu atât mai mult astăzi e chemarea româncei luminate, ba mai mult e datoră ei, să ni-l păstreze neștirbit și curat în vecii vecilor!

Atâta deocamdată în atențiunea părinților români!

Carășeverina.

Descendenții lui Arpad se prăpădesc

Ungurul Jánossy Gábor a făcut o călătorie prin Transilvania pentru ca să-și vadă frații, și după-ace a cutreerat întreagă Transilvania, publică în „Pesti Hirlep” un articol, în care spune cu multă durere, că :

„...la periferiile Transilvaniei nu se mai aude vorbă ungurească și nu mai există simțiminte și inimi ungurești.

Am cutreerat toate satele de pe la granițele țării, spune îndureratul patriot, cu ochii plini de lacrimi am constatat, că în mândrele curii ungu-

rești, unde numai cu o jumătate veac mai înainte auzeai vorbă ungurească, găsi ai comodate și ospitalitate ungurească, — azi auzi vorbă străină, fețe necunoscute și streine te inconjură, marea valahă a cuprins și înghite ungrimeea. În satele locuite mai înainte de unguri, întâlnești oameni cu nume neaoșe ungurești, fețe rumene, pe cari îi saluți ungurește, îi consideri frați — iar ei te privesc cu mirare, clătănând din cap, vorba ungurească, simțimântul unguresc li-e străin. Aceștia sunt ungurii deplin românizați.

Astăzi românii stăpânesc părțile Transilvaniei, au cuprins curiile ungurești, s'au făcut stăpâni peste proprietățile ungurești, aceștia își răspândesc domnia, limba și cultura peste întreg teritoriul acesta frumos...

Cu mâinile încrucișate suferă și așteaptă oare ungrimeea alcătuitoare de stat, națiunea liberă cu cea mai veche constituțiune din Europa, ca frații ei de sânge să fie scoși din curiile vechi și din averi de o mână de români, cari numai pacienței mari și mărinimiei ungurești îi poate mulțumi, că sunt suferiți (?) și lăsați să trăiască în limba lor, iar pentru binefacerile acestea mari ei au plătit de multeori cu tradare și cu nerecunoștință scârboasă?...

Emke, cea mai puternică organizație socială jubilează...

Întreb, nu s'ar face un lucru mult mai folositor pentru unguri, dacă Emke și-ar îndrepta acțiunea-i admirabilă nu atât spre maghiarizarea copiilor de sas și român, ci mai virtuos ar ajuta pe unguri să-și poată ținea pământurile? Gândesc-u-se oare societățile ungurești de maghiarizare, că în vreme ce ele năzuiesc să maghiarizeze naționalitățile, frații noștri unguri sunt înghițiți de marea românilor? Năpastele, datoriile, anii răi și uzura îi duc la sapă de lemn, iar averile ungurești din pricina neistetimei ungușilor și pentru dibăcia politice conștiente și a simțului de jertfă a băncilor și asociațiilor culturale a românilor ajung în mâni românești.

Eu aș impune societăților noastre de maghiarizare acea problemă socială, că mai întâi să aperc, să susțină și să întărească ungrimeea, iar numai după aceasta să se ocupe cu maghiarizarea naționalităților...

Iar ca să împiedecăm politica culturală a românilor și pe teren social, trebuie ca toate societățile culturale ungurești să fuzioneze. Acțiunea bine chibzuită și unitară a acestei asociații ar fi un pas însemnat pentru ajungerea acestui scop...

Nădăjduesc, că vremea și împrejurările, dar mai cu seamă soarta amară și datele triste și elocvente ale scăderii ungușilor vor îndemna societățile noastre culturale să cugete mai serios la acțiunea de mântuire a ungușilor.

Pe compatriotul nostru, așa se vede, l'au ajuns căldurile. El recunoaște, că un-

muncă în această privință, sprijinind biserica în nizuintele ei spre luminarea poporului.

Episcopatul român îndeplinește deci numai o sfântă datorință, când s'a decis să fie oarecum corporativ de față acolo, unde credincioșii bisericilor române s'au întrunit sub stindardul culturii naționale. Unde sunt 2 sau 3 adunați în numele culturii noastre, acolo noi datorință sfântă avem a fi de față, căci nu numai mântuirea vecinică a sufletului credincioșilor noștri, nu numai cultivarea virtuților creștinești și cetățenești sau patriotice, este misiunea bisericii române, ci și mântuirea vremelnică a poporului nostru prin armele luminei și ale culturii românești.

Iară îndeosebi noi episcopii bisericii ortodoxe am ținut să fim toți de față la această serbare a culturii noastre, ca deoparte să aducem prinos de recunoștință marelui nostru ierarh Andrei, care a avut partea leului la înființarea „Asociațiunii” care așazicând a întemeiat-o. Am venit să arătăm, că suntem conștii de misiunea noastră de a urma pilda lui, care a promis a sprijini din toate puterile sale Asociațiunea și că în spiritul lui vrem să continuăm munca. Am venit să arătăm, că suntem cu poporul, cu turma noastră în bină și că vom fi cu ea mai ales și în rân; iară de altă parte venit'am, ca să ne închinăm și noi memoriei sfinte a acelor mari români, cari au trăit aici, să ne închinăm memoriei aceluși smerit apostol român, care în desăgii săi purta întreaga comoară din trecutul neamului, și tuturor nemuritorilor lui ucenici; am venit să ne închinăm și tuturor tradițiilor culturale

scumpe a căror duh străbate în măsură sporită și azi atmosfera acestui loc.

Facem aceasta, ca să arătăm tuturor fiilor bisericilor române, că numai înrolându-ne dela „vlădică până la opincă” la munca pentru cultura românească, întemeiată pe vechile sale tradiții bisericesti, putem asigura viitorul poporului nostru, așteptând, ca pilda noastră să fie un simbol, un îndemn puternic, pentru toți credincioșii noștri de a pune la o parte, — când e vorba de cultivarea poporului — orice fel de separatism, fie confesional sau social și orice susceptibilități, căci în această privință nu putem admite decât o singură rivalitate: *de a ne întrece la fapte bune unii pe alții.*

De altă parte dorim, ca nu numai unii, ci toți cărturarilor de pretutindenea, să simtă datorința a sprijini „Asociațiunea”, „Societ. p. f. d. t. r.” și toate însoțirile noastre culturale, căci — durere — mai sunt multe ținuturi, unde fruntașii se ceartă pentru nimicuri și mărunțisuri, iară în alte locuri, pentru niște fraze goale, zădărnind faptele, cari singure încheagă și întăresc temelile de progres ale poporului.

Nu 2500 membrii ordinari trebuie să aibă „Asociațiunea”, ci cel puțin 10.000. Celelalte societăți asemenea.

Deci — dacă voim să serbăm cu vrednicie memoria marilor noștri înaintași și întemeietori ai așezămintelor de cultură, — trebuie toți de pretutindenea — punând deoparte indiferentismul sau susceptibilitățile de orice natură — să ne facem

fie și numai ca simpli gregari datorința către cultura neamului. Așa făcând, toate instituțiile culturale în frunte cu „Asociațiunea”, vor înainta cu pași mai repezi; iară poporul se va deștepta, lumina și mântui din întunerec, de care în multe locuri mai e cuprins.

Și fiindcă o manifestație culturală atât de solidară și unitară în frunte cu lamura inteligenței și cu întreg episcopatul român, n'au mai fost la noi, de când ne-am pomenit pe aceste plaiuri și câmpii: nu află cuvinte mai potrivite de-a scoate la iveală acest fapt mareț, decât dorința exprimată de Șaguna la încheierea constituantei „Asociațiunii” în cuvintele: „Dee D-zeu, ca până la capătul veacului să fie tot așa. Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune, să ne îndulcim de limba, naționalitatea și de toate câte sunt ale românului”.

Veacul, în care a trăit Șaguna, s'a încheiat; de aceea se ivește trebuința de a completa dorința marelui ierarh, zicând: Dee D-zeu, ca până la sfârșitul veacurilor să fie tot așa; să muncim împreună — ortodoxi și uniți — în frățească dragoste și deplină armonie pentru înaintarea scumpului nostru popor în cele bisericesti, culturale și în toate privințele, căci prin aceasta mijlocim și progresul iubitei noastre patrii, în care românii formăm o parte foarte însemnată a celor mai credincioși locuitori ai ei.

Să ne ție D-zeu pe toți urzitorii și propoveditorii culturii noastre românești. Amin”.

gurii sunt un popor slab, atât pe teren economic cât și cultural. Dar cu toate acestea el ar voi să maghiarizeze toate naționalitățile, și mai cu seamă pe românii cari progresează uimitor.

Nu vi se pare nostim compatriotul Jánosy ?

Provocări între Franța și Germania

— Un nou războiu posibil —

Se putea crede, că ecoul zvonurilor de războiu, un moment stins, nu va mai avea puterea să renască.

Dar ultimele telegrame au un aier amenințător. Ele spun fără ocoluri, că războiul e posibil, că se caută tot felul de pretexte pentru a-l provoca.

Pe ziua de marți, Berlinul a fost în alarmă. Au circulat versiuni pesimiste asupra noilor tratative dintre Franța și Germania și lumea a dat năvală la banca de depuneri ca să-și retragă economiile. La bursă s'a produs o panică și dezordine, cari au provocat o subită scădere a valorilor.

Manopere de bursă, se spune. Fără îndoială, dar ele au la bază o serie de fapte de cea mai mare gravitate, cari nu pot fi desmintite.

Este în primul rând însăși prezența ministrului de marină Delcassé în actualul cabinet francez. Delcassé e autorul faimoasei convenții secrete cu Anglia pentru caz de războiu. Germanofob nelm-păcat, toată politica lui e o agresiune sistematică contra Germaniei, și care, în aceste momente de supremă încordare, prezintă un proiect iminent.

Discursul războinic pe care l-a ținut cu ocazia revistei navale din Toulon e o sfidare la adresa pangermanismului care de două luni de zile nu visează decât zdrobirea și cucerirea Franței. Intervievul pe care l-a acordat unui ziarist e și mai categoric.

„Dacă ași da ordin de plecare, a spus dânsul vorbind de vasele de războiu franceze, n'ar trebui decât un sfert de oră pentruca totul să fie gata”.

Această atitudine ostilă și provocatoare nu poate să nu fie menită a da temei și celor mai alarmante zvonuri.

Sunt apoi câteva coincidențe, cari n'au intrat încă în domeniul comentariilor, dar cari sunt eu deosebite caracteristice.

Doi generali francezi, d-nii Lafon de Ladébat și Dubail, ambii din statul major general, au plecat la Petersburg într'o misiune rămasă până acum secretă. În același timp generalul englez French sosea la Paris. Acest general, însă, nu vizitează Franța decât la epoce determinate și de obicei, când sunt la ordinea zilei negocieri de ordin militar. Iată două fapte, cari pot fi considerate de aparentă nevinovată, dar cari în acest moment capătă o semnificație specială.

O altă observație: escadrele franceze sunt ca din întâmplare, adunate în Mediterana și menținute acolo și după revista navală, fără ca să existe cea mai mică intenție de-a le dizloca și diviza.

În același timp, în Belgia se iau măsuri militare, se fac mișcări de trupe, se aprovizionează cu artilerie și munițiuni cele mai importante puncte de apărare. E evident cu Belgia se pregătește pentru eventualitatea unei violări a neutralității sale.

Mai sunt și alte fapte de ordin financiar, cari nu se produc de cât în epocile de încordare.

Toate aceste împrejurări și coincidențe n'au într'ânsele ceva îngrijitor și care scuză, dacă nu îndreptățește, panica de care e cuprinsă toată lumea ?

Un ministru important din cabinetul francez se declară în măsură să facă războiul; șefii de stat-major franco-ruși se concertează; un generalism englez, viitor șef al unui corp expediționar, face un turneu pe la punctele de apărare franceze și are conciliabile cu șefii de stat-major; cea mai mare forță navală a Franței e concentrată în raza Toulonului și stă, cum s'ar zice, sub presiune; în sfârșit, Belgia se înarmează de urgență, ca și când atacul ar fi iminent.

Totul însă nu trebuie să se ia după aparențe, și pericolul unui războiu franco-german e posibil să se manifeste printr'o simplă aprindere de suflete, fără consecințe.

Municipiul comitatului Arad va ține mâine, în 9 sept. st. n. la orele 9 a. m. ședință extraordinară, în care se vor debate propunerile orașului Vârșeț, referitoare la situațiunea politică a țării.

Membrii congregațiunii aderenti ai partidului național român vor lua parte la dezbateri și își vor preciza punctul de vedere al partidului național român în chestiune.

Vor lua cuvântul domnii: dr. Justin Marșieu în chestia sufragiului universal; dr. Cornel Iancu în chestia proiectelor militare; Vasile Goldiș în chestiunea obstrucției ce decurge acum în parlament.

Membrii români sunt rugați să se prezinte cu toți la ora fixată.

*

Vacanța Camerei. Azi, 8 sept. fiind sârbătoare catolică, și mâine, din cauza adunării generale a societății Emke, Camera nu va ține ședințe. Cea mai apropiată ședință va avea loc luni, care, din considerare că atunci se va ține serviciu divin pentru răposata regină Elisaveta, se va începe la orele 11 a. m. La ordinea zilei sunt puse opt votări nominale și continuarea dezbaterii proiectelor militare.

*

Procesul de presă al ziarului „Népszava”. Procuratura regească din Budapesta a pus sub acuză ziarul socialist „Népszava” pentru un articol de cuprins „agitatoric”.

Faptul acesta dovedește, că guvernul a început să se folosească de mijloace mai energice pentru reorganizarea presei opoziționale.

*

Consiliu de miniștri. Astăzi la orele 12 în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri. Consiliul a fost prezidat de primul-ministru contele Khuen-Héderváry și s'a ocupat cu chestii curente.

*

Chestia Marocană. Discuțiunile dintre Kiderlen Wächter și Cambon vor începe abea în cursul zilelor viitoare. După toate probabilitățile tratativele vor merge acum cu mult mai repede.

„Iwening Times” din Londra anunță că vasul de războiu englez care se află la Agadir la o distanță de 20 mile engleze de coastă a văzut un vas al liniei Hamburg-America. Se bănuiește că pe bordul acestui vapor se află trupe germane.

Ziarul „Kreuz-Zeitung” din Berlin arată că nu se poate nesocoti influența Angliei în mersul în tratativelor în chestia marocană.

Ziarul se ocupă asupra informațiilor primite din Paris de ziarul „N. W. Tageblatt” cu privire la instrucțiile date ambasadorului Cambon și observă că baza acestor instrucții îl formează proiectul francez cu privire la Maroc, dar că Germania va rămâne numai cu promisiuni. Dacă hotărârea consiliului de miniștri francez va fi într'adevăr în această direcție, Germania, nu va putea fi mulțumită.

O telegramă din Londra anunță că discursul războinic al lui Delcassé, cu prilejul revistei flotei la Toulon a provocat mare senzație.

În cercurile politice bine informate se declară însă că tonul lui Delcassé nu a surprins pe nimănui, pentrucă de două săptămâni domnește convingerea că între Franța și Anglia există o convenție secretă pentru caz de război.

Această convenție pare a fi bazată pe proiectul de convenție prezentat de ministru de externe și sub auspiciile lui Rouvier, în Anglia prin intermediul ambasadorului englez la Paris Sir Francis Berty.

Când Delcassé a prezentat consiliului de miniștri acest proiect, Rouvier a hotărât să se despartă de ministrul său de externe. Proiectul a fost respins de consiliul de miniștri și două luni mai târziu Rouvier s'a despărțit de colaboratorul său neplăcut.

Azi același om se află acum în capul ministerului de marină și este un factor conducător în cabinetul francez.

Cancelarul Bethman Holweg a luat cunoștință de propunerile aduse de ambasadorul Cambon și

va raporta azi împăratului la Kiel. Răspunsul Germaniei se va hotări până în câteva zile, cu aprobarea personalităților ce se află actualmente la Kiel și a secretarului de stat de Kiderlen Wächter.

La ministerul de externe francez se amână iar pentru 24 de ore comunicarea cuprinsului propunerilor lui Cambon.

Abia după convorbirea de mâine dintre Kiderlen Wächter și Cambon se va clarifica ceea ce azi se poate bănuși, și anume că Germania este dispusă a aproba statutul elaborat la Paris cu privire la Maroc.

Abia azi se va preciza dacă Germania este într'adevăr dispusă să aprobe libertatea de acțiune a Franței în Maroc.

Se atribuie aci mare importanță chestiei dacă Germania este dispusă a-și exercita influența pentru ca noul stat marocan să fie recunoscut și de alte puteri.

Se crede că în cursul noilor convorbiri dintre Kiderlen Wächter și Cambon chestia marocană va fi rezolvită și în cursul săptămânei viitoare se va putea începe discuția asupra Congoului.

În cercurile oficiale se declară că din garnizoana Paris nu vor pleca la manevre decât două regimente și că toate zvonurile alarmante răspândite de presa șovinistă nu sunt întemeiate.

CORRESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

DIN BLAJ

După serbările jubilar — Inceputul noului an școlar

Suntem încă tot sub impresia plăcută a marilor serbări dela Blaj, cari au trecut ca un vis. Despre decursul acestor serbări s'a scris în toate ziarele românești atât în cele de dincoace, cât și în cele de dincolo de Carpați. S'au scris laude peste laude — dupăcum s'a și convenit — despre toți aceia, cari au contribuit câtuși de puțin la reușita acestor serbări, de mare însemnătate, pentru neamul nostru românesc, dar prea puțin s'a scris despre acela, căruia i-se cuvine — într'adevăr — toată recunoștința, admirația și mulțumita tuturor românilor, despre sufletul acestor serbări: dr. Iuliu Maniu, fost deputat al Vințului, care nu mai avea liniște, nici odihnă, ci încontinuu lucrând, alergând, jertfind, călătorind în dreapta și în stânga și făcând mai mult decât s'a așteptat dela un singur om.

Cu adevărat putem zice, că tot meritul pentru măreția și strălucirea acestor serbări e al d-lui dr. Iuliu Maniu, care de aproape un an de zile s'a pus pe lucru și n'a mai avut odihnă, până nu le-a dus toate la îndeplinire.

Cuvinse-se deci să aducem acestui distins bărbat și luptător al neamului românesc tributul nostru de recunoștință și să ne exprimăm cu toții dorința, ca bunul D-zeu să ni-l țină mulți, mulți ani, spre mândria și ocrotirea noastră a românilor.

*

Fiindcă s'a scris destul și amănunțit despre întreg decursul serbărilor, nu afiu de prisos ca să mai amintesc și eu despre acestea. În lucru însă nu-l pot trece cu vederea și afiu potrivit a-l aduce publicității. E vorba despre „Expoziția” aranjată cu prilejul serbărilor. Bine și cu mult gust artistic a fost aranjată expoziția istorică și culturală a despărțământului Blaj al „Asociațiunii”.

Asemenea au fost frumos aranjate obiectele expuse de măiestrii români din Blaj, căroră li-se cuvine toată lauda, dând prin aceasta dovadă, că ei au înaintat până la acel grad al cunoașterii măiestriei în genere, încât absolut nu mai avem lipsă de ajutorul străinilor.

A plăcut mult și expoziția țesăturilor executate de atelierul din Oraștie. Aproape în acest chip ne-am putea exprima și despre expoziția țesăturilor din Blaj și jur, dacă aranjatoarele acestora nu ar fi făcut excepție, adecă deosebire de clase. Și uite cum: s'au adunat foarte multe și frumoase țesături dela țărancele din despărțământul Blajului, cari dacă erau expuse toate fără deosebire, dedea cu totul altă culoare camerelor,

unde au fost expuse lucrurile de casă. femeiești. Tocmai că un admirabil costum țărănesc, pus pe o nețită de fata ei, se tânguia, că covoarele ei nu erau expuse spre vedere. Și tot în forma asta am vădit plângându-se mai multe femei, ha unele spușu, că țesăturile lor sunt pe la doamnele din Blaj pe acasă, pentru care faptă s'au revoltat — că tot dreptul — mult țărancele. Altele — am vădit ulterior — că au primit covoarele sfârticate mănjite.

Despre acestea însă nu mă pot exprima cu toată încrederea, deoarece-s lucruri despre cari am auzit numai, dar încă nu le-am constatat. Despre celelalte însă, da, mă exprim fără rezervă. Am mai observat un lucru, anume nu pe toate obiectele au fost puse numele celor ce le-au lucrat.

Bunăoară pe marginea unei ferești era un covor țesut numai și numai din materie: roșu, galben, albastru.

Era de toată frumusețea, cu deosebire, când îl priveai și vedeai, că e lucrat, numai din degete, (ales) tot cu motive românești. Durere însă, că pe lângă faptul, că nu a fost pus pe el numele celei ce l'a lucrat, dar a fost împăturat în 10 părți dealatul, astfel, că dacă nu-ți atrăgea privirea frumusețea lui răpitoare, nici nu-l băgai în seamă.

Eu cred, că oricine ar fi acea femeie ce l'a țesut, respective lucrat, trebuia să i-se amintească numele, și dacă era de vânzare și prețul lui, căci sunt absolut sigur, că își afla cumpărător.

Vor zice poate aranjatoarele, că nu au avut unde să le întindă pe toate. Cred și admit, că în chipul cum s'a puses, nu s'au putut pune toate la vedere.

Trebuie însă și aranjatoarele să admită, că în locul unui covor de catifea, cu broderii din prăvălie, care a întunecat camera întregă și atârnat pe perete, fiindcă a fost a unei dame, care nici nu știe pune mâna pe războiu, cu mult mai bine făceau — și era mai corect — dacă atârnav covorul adevărat românesc și țesut cu toată siguranța de vre-o țărăna, căreia trebuia să-i publice numele, fiind vrednică.

Și-apoi în locul broderiilor expuse de mai multe dame, dar executate de fabrici, să fie expuse țesături românești, de oare ce și așa știe lumea, că toate covoarele și țesăturile expuse sunt lucrate de țărancele noastre și nu de damele, a căror nume era pus pe ele. Am văzut lucruri expuse de unele dame, despre cari sunt absolut convins, că nu sunt lucrate de ele, ci de țărance!

Nu e deci frumos, ca cineva să se mândrească cu lucrul altuia. Nici laudă multă nu li-se poate aduce aranjatoarelor. odată ce pe adevăratele țesătoare le dau la o parte cu un gest brusc, „că doar nu vom pune a amărîtei aceleia în frunte, să punem pe a d-nei preotese“ etc. Să se întrebe întâiu, că oare d-na preoteasă a lucrat covoarele? La din contră: trebuia amintit numele acelor moșice!

Am aflat de potrivit a face aceste observații-constatări, ca să servească de îndemn pentru alte ocazii.

Nici nu s'au îndepărtat bine toți oaspeții din Blaj, după serbări și alți oaspeți noi are Blajul: studenții.

Cvartirele, cari până la sfârșitul serbărilor trecute erau cuprinse de participanții la serbări, astăzi sunt cuprinse de studenții sosiți în număr de aproape 600, ca să studieze la școlile din Blaj, cari ne-au dat atâți apostoli ai culturii. Din acești studenți, veniți să se adape dela izvorul învățăturilor, între zidurile aceste mari, — vor crește oamenii de mâine ai neamului nostru.

Luni în 5 c., s'a început noul an școlar. Inscriserile s'au isprăvit, iar cursurile s'au început.

Deje D-zeu, ca toți aceia, cari termină învățătura în Blaj, să urmeze acelor bărbați crescuți în aceste școli, cari au fost mândria neamului nostru.

Correspondent.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Ooaspeți străini în România. — Străinii nu se cunosc. — O calomnie ordinară. — Serbările Ligei.

Primiri din cele mai călduroase se fac, pe de rând, prietenilor englezi ai neamului nostru, cari, după ce ne-au cercetat pe *Câmpul Libertății*, în zilele înălțătoarelor sărbători culturale, au trecut hotarele pământului nostru liber. Distingii oaspeți — ziaristii W. Stead și Clemence Rose (dră) și familia profesorului universitar din Londra Cippico — străbat țara, în lung și în lat, pentru podobeale naturii sale bogate.

Zilele trecute, dela Sinaia, unde și-a manifestat M. S. regele dorința să-i vadă, au plecat cu automobilul, prin Târgoviște, la Câmpulung, însoțiți de d. Moroianu, atașatul comercial al României la Viena (fost la Londra) și Țigara-Samurcaș.

De aici, în tovărășia prefectului de Muscel, au căutat, apoi, frumusețile dela nordul muscelului județului: Mănăstirea săpată în piatră a *Nămădeștilor*, în care sub mâna maicelor, înflorește industria noastră de casă, *Rucărul*, din creerii munților, cu Rucărenii lui — și, în sfârșit vestita peșteră a *Dâmbovicioarei*.

La Câmpulung li-s'a făcut o primire frumoasă. Sosiți în București, marți au fost primiți de d. Titu Maiorescu, ministru de externe și reținuți la dejun. Seara li-s'a oferit o masă la restaurantul Enescu de d. Teodoru, secretarul general al ministerului de interne, iar mercuri au fost oaspeții d-lui ministru de războiu, Nicolae Filipescu.

Dupăce vor cerceta Braila și principalele orașe ale Moldovei, se opresc la Sinaia.

E de un netăgădnit folos pentru noi să fim cercetați și cunoscuți de străini cari, mulțumită informațiilor pe cari le răspândește o anumită presă, sau ne cunosc necomplet sau greșit.

Cunoscându-ne pe noi și pământul nostru cât mai mulți străini, cari sunt chemați să răspândească adevărul și să spulbere minciuna, fără îndoială se va pune un capăt muncii sistematice de pone-

grire pe care o săvârșesc dușmanii noștri — și vor înceta să mai circule în străinătate atâtea legende despre țara și neamul românesc.

Dar iată un exemplu!... O informație inventată aproape deantregul, din „*Corriere della Serra*“, vestește Italianilor, că în închisoarea dela *Doftana* (Prahova), într'o revoltă a deținuților, au murit 3 oameni din personalul închisorii și aproape toți deținuții; că a trebuit să vie 2 escadroane de cavalerie ca să se potolească revolta... Mă rog, o țară barbară în care deținuții se revoltă periodic, fiindcă sunt „barbar“ tratați, în care armata, intervenind, îi omorâ pe toți acești osândiți nearmați.

Informațiile acestea nu fanteziste, ci răutăcioase, *veninoase* pe deantregul, ziarul italian le primește dela corespondentul său, — fără îndoială *evreu* — din Viena. Și, ca o ironie, chiar știrile, pe cari presa străină le primește direct din România, îi viu tot prin evrei. Evreii sunt corespondenți ai ziarelor străine în România și tot evrei, de cele mai adese-ori, sunt corespondenți, în străinătate — dacă vin chiar și în țară — pentru ziarele din România.

Duminecă, în 28 august se deschid marile serbări organizate de Liga Culturală în parcul „Carol“ I (al Expoziției). Ele vor ține 3 zile. De mai bine 1 lună și jumătate se lucrează la organizarea lor.

Grație concursului membrilor Ligei, ca și, îndeosebi, al autorităților, între cari ministerul lucrărilor publice ocupă un loc de onoare, serbările acestea promit a fi mult cercetate, nu numai din țară, ci și de peste hotare, din Banat, din Ardeal și din Bucovina.

Pe lângă câștigul material, pe care îl urmărește Liga în vederea clădirii unui palat al său, va fi fără îndoială și un câștig moral, pe care ea vrea să-l promoveze prin tot ceia-ce are un rost cultural în programul serbărilor.

Prezența, deci, a unui număr cât mai însemnat, de români din afară de hotarele Regatului, e de un folos netăgăduit pentru acești români, ca și pentru întărirea conștiinței românești.

Corresp.

Litere — Arte — Științe

CHIOT...

Zii țigane
Cântă cioară
Trage'n scripcă de noroc,
Inc'un pas
Și doi pe laturi,
Din pământ să iasă foc.

Vino ici
Colea badică
Prinde-mă de subsiori,
Bate talpa
Sus opincă
Cât obraji's rumeniori...

Ia, ia, ia...
Șincet la dreapta
Tot la dreapta măi flăcău.
Iaca una
Iaca două
Cine râde-i nălărău...

Și mai zică
Zică satul
Zică lumea tot ce-o vrea.
Eu cu ea
Și ea cu mine
Drag i-s eu și i draga mea...

Zii țigane
Cântă cioară
Trage'n scripcă de noroc,

Inc'un pas
Și doi pe laturi
Din pământ să iasă foc...

G. Voinea.

Roma de azi

Dacă Roma antică, Roma renașterii, Roma papală și Roma semicentenarului le-am văzut cam din fugă, Roma zilelor noastre n'am putut-o cerceta nici măcar... în galop. Aproape nici o clipă nu i-am putut-o închina întreagă ei...

Cu toate acestea și ea a făcut cunoștință cu noi, dacă nu în fugă, măcar în treacăt. Fără să ne dăm seama aproape în fiecare clipă furam ceva din Roma de azi. Nu numai atât, în ajunul plecării, simțeam că această Romă ne va îndemna mai mult să rămânem, ea ne va înduoșă, și, în cele din urmă, ea ne va întovărăși pe drum — poate fiindcă ea le-a primit și le păstrează pe celelalte...

Roma e un oraș ceva mai cosmopolit decât cele din sud, și, cu cât înaintezi spre nord, cu atât mai puțin... napolitană e vorba italianului, cu atât mai biruitoare moda, mai puțin italiană arhitectura clădirilor, cu atât mai corcică rasa. În Neapol, te desparți de italianul adevărat: brun, plin, turnat — adevărat model de statuie — sangvin, binevoitor, murdar și artist în rostirea frumosului său graiu.

În Roma se ridică vechi palate, încă mândre; prin părțile centrale, adăpostind aici un serviciu public, dincolo galerii de tablouri, muzee, consulate. Clădiri uriașe se înșirue, mai comod, dealungul unor străzi mai largi — întortechiate

După primirea telegramei milionarul s'a sinucis. Într-o scrisoare lăsată el declară că adora pe logodnica sa și că se sinucide pentru că nu se simte demn a-i fi soț.

Răsplata nebunului. Locuitorii orașelului francez Blois au avut în zilele acestea parte de o scenă înduioșătoare.

Un îngrijitor al balamucului din Blois trecea pe strada principală alături de un nebun incredințat lui. Când se traverseze calea, un automobil ce venia cu mare viteză a trântit la pământ pe îngrijitor, rănindu-l grav.

Bolnavul în acest moment critic a dovedit o surprinzătoare calmitate, purcând cum nici cel mai sănătos muritor n'ar fi purces în situația lui. În clipa carambolului detestabil, fără esitare, sări la cârmă, oprind automobilul să-i noteze numărul, iar șoferului i-a impus energic să-l transporte pe rănit în farmacie, unde primi primul ajutor. În fine legate odată ranele îngrijitorului, *nebunul* însuși îl conduse în institut, dându-l în grija medicilor.

Astfel prin fapta lui nobilă și de o vădită trezvie sufletească — „nebunul” se făcuse demn de distincția cea mai înaltă.

„Nebunul” va fi distins cu medalia ordinului cutare, deși pentru asemenea „nebun” cea mai scumpă și mai dreaptă răsplata ar fi *eliberarea*. Doar a dovedit perfect prin asemenea fapt, că e mai vrednic de libertate decât mulți preținși sănătoși, cari de fapt la tot pasul dovedesc, că sunt *nebuni de legat*.

Delcassé asupra marinei franceze. Din Paris vine știrea, că ministrul marinei Delcassé a spus unui ziarist că nu a azistat la parada maritimă ci la o demonstrație națională pe mare.

Dacă ași da acum ordin de plecare — a accentuat ministrul — n'ar trebui decât un sfert de oră pentru ca toate dispozițiunile necesare să fie luate.

Echipagiile vapoarelor tip Dauton nu sunt încă complete. Le-ași fi putut completa cu ușurință, dar n'am vrut să uez exemplul Germaniei care a aranjat să ia parte la parada dela Kiel și vapoare tip Dreadnought cari nici experiențele necesare nu le-au terminat încă.

Asupra flotei a treia franceze ministrul s'a exprimat că nu este la înălțimea timpului, dar împarte această soartă și cu flota a treia a altor națiuni.

Mahomedanii și chestia marocană. „Vossische Zeitung” publică un interviu cu Hacky-bey asupra atitudinii mahomedanilor în chestia marocană.

Hacky-bey a declarat între altele că tratatele internaționale sunt inspectate numai atâta timp cât le poți apăra cu armele.

Trecerea Canalului La Manche înnot. Canalul Mănecei pentru întâia dată l'a traversat înnot în anul 1875, 24 august căpitanul Webb între Dover și Calais. De atunci mereu s'au făcut încercări de a învinge rezistența valurilor pe o cale așa de lungă și periculoasă dar până acum n'a reușit.

Însfârșit însă alaltăieri Thomas William Burgess, care pare a-și fi fixat trecerea în not a acestui Canal drept țintă a vieții sale, a izbutit să străbată cu brațele sale această masă de apă în 24 ore și 40 minute.

Deși rezultatul acesta e un regres față de recordul lui Webb, care făcuse aceeași cale în 21 ore și 45 minute, totuși denotă o rară energie și curaj, cu care acest sportman, faur de meserie, s'a dat pradă urgiei valurilor, punându-și toată nădejdea în brațele sale vâjnoase.

*

Burgess abia la a cincisprezecea încercare a izbutit să treacă acest Canal, de patrusprezece ori asaltat de către el din anul 1904 până azi. Burgess e originar din Bjorkzhird, dar împământenit în Franța, în capitala căreia își luase diploma de meșter-faur.

Acelaș fanaticism pentru a trece Canalul mănecei a dovedit și Wolffe, încercând 17 treceri.

Memoriile d-nei Toselli. D-na Toselli își continuă memoriile în ziarul „Matin”. Capitolul de azi se ocupă cu curtea din Drezda. Regele Friedrich August este foarte criticat.

D-na Toselli se exprimă foarte rău și asupra regelui George, despre care spune că purta haine demodate și chiar ghețe rupte.

Despre prințul Max al Saxoniei spune deosemena c'a fost totdeauna rău îmbrăcat.

Fosta princesă moștenitoare a Saxoniei povestește apoi un splendid episod cu privire la prima întâlnire cu împăratul Wilhelm. Deși i se atrăsese atenția că e contrar etichetei, fosta princesă a întors împăratului sărutările.

Împăratul i-a arătat apoi apartamentele și instalația de baie.

În momentul când privea baia, fosta princesă a spus: „Mi-ați făcut amândoi o adâncă impresie!” (exclamația se referea la împărat și la baie).

Împăratul s'a amuzat mult de această observație.

Principii moștenitori ai României la Sigmaringen. Ieri s'a serbat a o sută aniversare a nașterii lui Leopold Hohenzolern de Sigmaringen. Prințul Ferdinand al României se află cu acest prilej de moști la Sigmaringen. Ieri la orele 1 au plecat spre Sigmaringen prințesa moștenitoare a României Maria cu prințesa Elisabeta apoi ducele și ducesa de Vendome și prințesa Friedrich von Hohenzollern.

Necrolog. Subscriși în numele lor și al numeroaselor rudeni, cu inimile întristate anunță, că iubitul și în veci neuitatul lor soț, tată, bunic, frate și cumnat Gheorghe Feier avocat, asesor, consistorial, deputat sinodal și membru al mai multor instituții culturale, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sf. Taine, a adormit în Domnul, joi, în 7 septembrie st. n., la orele 4 dimineată, în anul al 65-lea al etății și al 37-lea al fericitei sale căsătorii.

Rămășițele pământesti ale scumpului adormit, după serviciul sigilării, se vor transporta la Boroșineu, unde vor fi înmormântate, după ritul bisericei ortodoxe române, sâmbătă, în 9 c. la orele 10 a. m.

Fie-i tămâna ușoară și memoria binecuvântată! Oradea-mare, 7 septembrie st. n. 1911. Silvia Feier n. Popoviciu, soție, Lucia, fca, cu soțul ei dr. Traian Sincal și copiii lor, Gheorghe, Eugen, Nora și Remus, Leontin Feier și familia, Demetriu Feier și familia, Nicolae Feier și familia frați, Eugen, fiu, Valeria, fca, cu soțul ei dr. Aurel Lazar și fiul lor Liviu, Văd. Emilia Miclea n. Popoviciu și familia, Văd. Aurelia Vulcanu n. Popoviciu Ileana Popoviciu cu soțul ei, Mihai Veliciu și familia cumnat și cumnate.

Sfârșitul unei idile la țară. Nu se putea ca satul neaș unguresc, Hajdubogos, să nu-și aibă și el, ca atâtea altele, Don Juanul său, propriu în persoana lui Ludovic Szabó.

De câteva săptămâni dumnealui cu o stăruință prea puțin laudabilă, eacă cu vorbe dulci și desmierdări viclene să ademenească nevasta frumoasă a lui Vincențiu Szabó. Iar pentru a trage pe sfoară bărbatul cam sanguinic, simula dragoste învâpăiată față de sora nevestei, Tereza.

Alaltăseară în absența bărbatului Don Juanul nostru se încumetă la un mai puternic asalt, pentru a înfrânge însfârșit rezistența femeiei cinstite, dar în momentul critic se ivi în ușă bărbatul, ca un deus ex machina, din cutare dramă de cinematograf, salvând astfel cinstea vetrei sale familiare, atacată într-un mod atât de mișelesc de prietenul lui cel bun.

Nenorocitul de Don Juan surprins odată, nu o ia la sănătoasa, ci are spre nefericirea lui tupeul de a vocifera, ha să și încaiere la bătaie.

Bărbatul scos din sărite de purtarea scanda-loasă a acestui derbedeu, l-a izbit cu putere de pământ și cu o măciucă ce-i era la îndemână, l-a lovit la mir, lăsându-l în luptă cu moartea.

Tragicul sfârșit al acestei romantice idile dela țară, este moartea de a doua zi a Don Juanului.

Oprirea importului strugurilor din Macedonia în Bulgaria. De obicei, în fiecare an, se importă struguri din Macedonia în Bulgaria. Anul acesta însă, fiind constatate cazuri de holeră în vilaetul Bitoliei, s'a luat deciziunea să nu se mai permită importarea strugurilor din Macedonia.

Luptele din Persia. Agenția Reuter află că o bătălie decisivă a avut loc Mercuri la câteva mile din capitala Teheran. Cauza fostului Șah e probabil definitiv pierdută.

Trupele lui Sardar Arșad, partizanul fostului Șah și compuse mai cu seamă de Turcomani au fost cu desăvârșire bătute: 330 de oameni, printre care chiar Sardar Arșad, au fost făcuți prizonieri.

Trupele guvernului au capturat patru tunuri și au mai făcut o pradă bogată.

Sardar Arșad, care e rănit, va fi executat.

Tratatul marocane. Din Berlin vine știrea, că Jules Combon, marele ambasador francez la Berlin a primit dela Kiderles-Wächter secretarul ministerului de externe german răspunsul Germaniei la proiectul francez. Cu aceasta tratativele marocane au luat o întorsătură importantă. Germania a făcut cunoscute condițiunile în baza cărora ea aprobă cuprinderea de teren în Maroc prin Franța și și-a prezentat dorințele, în schimbul cărora ea e gata să se invoiască, ca Marocul să devină adevărată provincie franceză. Acum e rândul Franței, ca să se declare asupra propunerii germane. Comunicat oficial despre tratative nu se va da până atunci, până când Franța va da răspuns definitiv la proiectul german. Dar atât în cercurile politice dela Berlin cât și în cele dela Paris se dă ca sigur, că proiectul german e de atare, încât Franța nu-l va refuza brusc, ci-l va primi de bază pentru tratativele în merit.

Deși situația e favorabilă, atât la Paris, cât și Berlin mulți sunt, pe cari nu-i mulțumește procedura celor două guverne.

Partidul războinic francez atacă guvernul, pentru că nu a constrâns Germania să primească en bloc proiectul francez, iar conservatorii germani răspândesc și pe mai departe vești alarmante.

Belgia este terenul cel mai priincios pentru veștile războinice. Conducerea militară de aici crede serios în izbucnirea războiului franco-german și în cazul acesta și Belgia va lua parte în luptă.

Rezerviștii, cari erau chemați pe 26 zile, au fost reținuți pe încă 23 zile. Forturile sunt provăzute cu materii explosive și în fiecare part au fost deja împărțite 4000 chlg. materii explosive.

Din Paris vine știrea, că după consiliul de miniștri, care a avut loc ieri, ministrul de externe francez De Selves a declarat unui corespondent al ziarului „Matin” următoarele:

— De astă dată trebuie să ne păzim atât de optimismul surizător, cât și de pesimismul exagerat. Eu am impresia, că tratativele începute la Berlin vor dura încă multă vreme.

Hofrichter nu divorțează. O scenă mișcătoare s'a petrecut zilele acestea în celula penitenciarului militar din Möllersdorf, în care e întemnițat locotenentul otrăvitor Adolf Hofrichter.

E deobște cunoscut, faptul că soția lui Hofrichter vrea să divorțeze de bărbatul său delievent. La început se părea, că nu va sta nici un obstacol în calea unui divorț pașnic și repede.

În clipa din urmă însă, Hofrichter s'a răzgândit și a refuzat să-și dea învoirea la divorț. Declarase categoric, că nu voiește să divorțeze de nevastă-sa.

În situațiunea asta d-na Hofrichter și-a trimis avocatul să-l înduplece pe bărbatul-său. Avocatul i-a și satisfăcut. Dar de geaba s'au cercat toate. Nici cea mai strălucită și meșteră elocvență nu izbutise să stoarcă dela delievent invoiala.

A declarat pur și simplu, că nimic nu-l poate face să-și dea învoirea la acest divorț. Facă soția sa, ce va face, schimbe-și numele, nu-i pasă, dar divorțul nu s' va face cu învoirea lui. Avocatul nu-și pierduse speranța.

— D-ta ți-ai înșelat nevasta ca bărbat și ai înșelat-o ca ou — îi zice — dă

Un candidat cu praxă

afă aplicare în cancelaria subscrișului. In-
trare 15 Septembrie n. ori 1 Octombrie.

Dr. Ioan Pop,
advocat, Alba-Iulia.

Un candidat de avocat

și un scriitor cu praxă bună află
momentan aplicare în cancelaria mea

Dr. Ilie Gropșian
advocat, Sasca.

„VULTURUL“

instit. de credit și economii societ. pe acții în Tășnad.

Tășnad, la 5 Februarie 1911.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și econo-
mii „Vulturul“ din Tășnad (Tasnád, Szilágy m.)
publică concurs pentru ocuparea postului de
contabil cu salariu de 2000 Cor.

Dela recurenți să recere să fie absolvenți
ai unei școli comerciale cu examen de matu-
ritate și să aibă praxă deplină în toate agen-
dele de bancă.

Cererile prevăzute cu documentele de lipsă
sunt a se înainta direcțiunii până la 20 Sep-
temvrie 1911.

Prezentarea în persoană este în interesul
recurentului.

Direcțiunea.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călciunilor“
din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și
la magazinele filiale din Cermiu și Piski:
ghete pentru bărbați și șirete (panglici) din
piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

**Caut un candidat de avocat
cu praxă bună.**

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa
imediat sau cel târziu 30 Septembrie a. e.

Dr. ROMUL VELICIU,
advocat în Arad.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinile vor
funcționa regulat. Curs permanent pentru
stenografie și contabilitate la mașină. Mare
magazin de aparțințe de prima calitate.

Aviz.

În **Fiume** e de închiriat
(vândut) un restaurant (de a II-a
ordine) situat în cea mai bună
pozițiune și cu mare consum de
bere și vin. Acolo convin și românii.
Se cere limba română ma-
ghiară și germană, (eventual și
sârbească).

Informațiuni dă comerciantul
de cafea și tea:

F. A. Degan,
Fiume (Postafiók No. 163).

1—5

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrișului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Au sosit, cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

**Ghetele de bărbați și dame
Salamander**

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbenă și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-ter. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiseriei 1907 cu
medalie de aur, la ex-
poziția din Sepsiszent-
györgy cu medalie de aur.

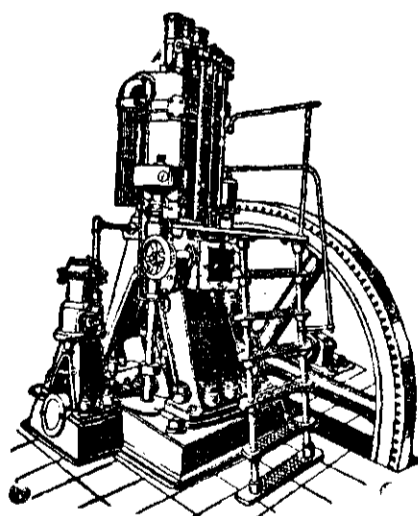
Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de ulei brut „Coroana“, mori mânate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de tran-
smisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Cruțați și Vă încercați norocul!

In **30 Septembrie** va fi

a doua tragere a lozurilor de Tisa, cari afară de cele două câștiguri principale de câte **180.000 Cor.** mai au câștiguri în sumă totală de

2,800.000

și aduc pe lângă toate acestea încă și 4 procente la sută interese.

De prezent vindem aceste lozuri pe 48 rate lunare de câte 10 coroane. Nici un risic! Bani nu sunt perduți ca la alte multe loterii de noroc. Toate casele statului primesc aceste lozuri ca cautiune!!... Ele sunt o hârtie de valoare de prima bonitate, — care oricând se poate vinde la bursă sau, se poate lombarda la orșicare bancă. Ultima tragere va fi în anul 1930, până la care termin tot lozul trebuie să se tragă necondiționat cu un câștig mai mic sau mai mare. Deja după solvirea ratei prime participă cumpărătorul, — pe baza listei de rate ce i se estradă cu reîntoarcerea poștei, — la toate tragerile, iar câștigurile sunt în întregime ale lui. Trimițându-și rata primă prin mandat poștal, pentru asigurarea celorlalte rate punem la dispoziția stimatilor noștri cumpărători ecouri poștale.

Grăbiți cu comănde, căci proxima tragere e deja la ușe!... Nu lăsați ocaziunea să treacă!...
Puneți mâna pe noroc!!...

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UG. SPOL., BUDAPEST V., SAS-U. 24.

Se caută agenți în provincie.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încreșiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

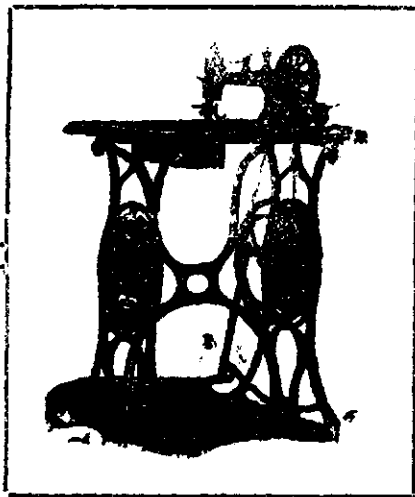
Comande din provință să efectueze încă în aceeași zi.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă
în rate la firma

Kalenda János

Nagyvárad, lângă biserica „Holdas“.

Tot acolo: Mare alegere în arme de vânat și revolvere, precum gramofone și părți necesare.

Telefon — (In tot comitatul) — Nr. 245.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

